

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Cl. Viri Valerii Andreae Desselii In Academia Lovaniensi
Professoris Regii Erotemata Juris Canonici**

Andreas, Valerius

Coloniae, 1697

I. De Accusationibus, Inquisitionibus & Denuntiationibus.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62934](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62934)

(348)

JURIS
CANONICI

PER
EROTEMATA

DIGESTI ET ENUCLEATI

LIB. V. TIT. I.

De Accusationibus, Inquisitionibus & Denuntiationibus.

Ex tribus objectis Juris Pontificii restat tertium, quid circa Actiones criminales versatur, quæ actiones coram judice Ecclesiastico instituuntur in iudiciam, vel per Accusationes vel per Inquisitiones, vel per Denuntiationes. Estque hoc primum hujus libri caput de iudicio criminali.

Accusatio & Accusare quid?

ACCUSATIO est criminis alicujus apud iudicem competentem, vindicatio

causâ publicâ, inscriptione interveniente legitime facta delatio. Et Accusare nihil aliud, quam deferre reum criminis alicujus ad judicem, cum subscriptione deferentis. Rectè, *Inscriptione interveniente, vel cum subscriptione deferentis*, ne alias calumniatoribus per odium aut malitiam quoslibet accusandi detur occasio.

Ita post Hostien. hic in Summa commu- niter Doct. cã. 2.3. & 5. 11. q. 8.

Quid est inscriptio?

Est obligatio in scriptis facta, qua accusator ad eandem pœnam se obstringit, si crimen, quod commissum esse, accusatorio libello porrecto, præterdit, non probaverit, quam reus pati debuisset, si probasset. Hodie inscriptio ac pœna talionis passim à foro recessit, in ejusque locum ferè successit pœna arbitraria judicis.

c. 1. h. t.

Quibus personis in judicio criminali opus est?

His tribus, Judice, accusatore legitimo, id est qui ob aliquam justam causam accusare non prohibeatur, Denuntiatore vel famâ, & Reo. Quod si legitimus non fuerit accusator, frustra fatigetur accusatus.

c. 3. h. t.

P. 7

Quis

l. 6. &
7. C. de
his qui
accus.
non poss.

7. 10. &
h. r.

d. c. 10.

c. in pr. de
immun.

Eccles. in
6. c. de
catere

sup. de
testib. c.

7. & c.

31. inf. de
Simon.

Vide Vnl-
len. h. r.

S. 2. n. 5.

Qui & quibus ex causis accusari
prohibentur!

Ex his præcipue. Primo, si ejus, qui
accusat, non interfit. II. Si eundem equi-
dem criminis accusaverit, & destiterit
dein ab accusatione, expressè vel tacite.
III. Si accusatione sit inimicus accusati,
vel ejus inimico cohabiter: quia præsu-
mitur hujusmodi accusatio proficisci ex
odio quodam. IV. Repellitur laicus vo-
lens accusare Clericum, ex eadem causa:
quia Clericis laicos opido infestos tra-
didit antiquitas quod & præsentium ex-
perimenta temporum manifestè decla-
rant, inquit Pont. Nisi laici vel suam vel
suarum injuriam prosequantur: quo ca-
su quamvis non admitterentur adversus
Clericos ad testimonium, quia nemo in
caussa sua testis esse potest, tamen ad ac-
cusandum eos admitti nihil vetat. Sed
& enormitas criminis laicos adversus
Clericos admittit, veluti in crimine he-
monia, hæresis & læsæ Majestatis.
Pluresque alios alii recensent.

An & Monachus accusator audiendus
erit contra suum Abbatem?

Eum audiendum esse, si Abbatem
suum

strum velit alicujus criminis accusare, *c. ex par-*
 ticipat Alexander III. Pont. Quamvis *te 11. h. t.*
 eidem suo Prælato obedientiam vove- *de. 11. 23.*
 rit, nisi rationabilis aliqua causa impe- *can. Mo-*
 diat. Imò & sumptus quibus ad prole- *nachi 35.*
 quendam accusationem est opus, cum *xxi. q. 1.*
 ipse Monachus nihil proprii habere pos-
 sit, ex bonis Monasterii suppeditandi
 sunt, Alios autem Monachus accusare
 non potest, nisi interfit Monasterii, &
 de licentia sui Abbatis vel Superioris.

Ad prosequendam accusationem an ad-
mittendus procurator?

Is non ad alium effectum admittitur,
 quam ut alleget in iudicio causam ab-
 sentie, vel alias exceptiones ipsum cri- *c. Veniens*
 men non tangeres. Teneatur enim ipse *15. h. t.*
 met qui accusationem instituit, eam pro-
 sequi quia regulariter in causis crimina-
 libus, quemadmodum reus se non potest *l. Ab ac-*
 per procuratorem defendere, ita neque *cusatore*
 accusator potest per procuratorem agere. *13. D. de*
publ. jud.

Quid est Inquisitio?

Est criminis alicujus per iudicem
 competentem Canonicè facta investi-
 gatio, adversus eos, qui vel denunciati
 sunt, vel qui ob crimen aliquod male
 audiunt & infames habentur.

Qualis

Qualiter instituitur hac Inquisitio?

*a pen. &
ult. h. t.*

*e. quali-
ter 24.
eod.*

Institui solet à Judice, interdum ali-
quo denuntiante vel deferente, inter-
dum etiam nullo accusante, vel denun-
tiante, sed famâ & rumore vulgi non re-
merario ad hoc judicem instigante.
Neque enim judex potest aut debet in-
aliquem instituere inquisitionem, nisi qui
propter crimen aliquod ita vulgò sit
infamis, ut sine scandalo tolerari non
possit.

*Quomodo exerceri judicium criminale pr-
test, ubi nullus est accusator aut
denuntiator?*

*d. c. 24.
vers. ex
quib.*

Hic fama publica & clamore inquisi-
tio erit loco accusatoris vel denuntia-
toris: non tanquam idem sit Accusator &
Judex, sed quasi denuntiante fama vel
deferente clamore vulgi. Judex officii sui
debitum exequatur. Quod rectè intro-
ductum est, ne aliàs crimina maneat
impunita.

*Quid interest, crimen per inquisitionem
probatum sit, an per accu-
sationem?*

Quod Judex, si per accusationem

probatum fuerit crimen, cogatur certam pœnam à lege statutum alicui crimini infligere: eo verò per inquisitionem patefacto, possit pro arbitratu suo, proque personæ meritis, & delicti qualitate pœnam moderari. Nisi crimen esset tale, quod Ordinis executionem aut beneficii retentionem impediret: veluti si quis per inquisitionem probatus esset simoniacus, qui eo casu perindè erit deponendus ac privandus beneficio, ac si per accusationem probatus foret talis.

*c. Inquisitionis
21. in pr.
h.t.*

d. 4. 21.

Quid est Denuntiatio ?

Denuntiatio Canonica (de qua agitur hoc loco) est criminis alicujus apud competentem judicem citra inscriptionem legitimè facta delatio. Fit autem hæc denuntiatio super crimine occulto quidem, quod tamen aliquo modo probari possit; & sit potissimum ad pœnitentiam peragendam, vel aliam pœnam legitimam imponendam. Et hanc Canonicam denuntiationem præcedere debet vel unica tantum, vel etiam altera monitio charitativa; in quo differt à denuntiatione Evangelica, in qua triplex monitio requiritur necessariò.

*c. 2. 3. &
aliquos
seqq. h. t.*

Quo

Quotuplex igitur est Denuntiatio ?

Triplex, Canonica, Evangelica & Judicialis, quæ & Civilis. Evangelica est, quæ tantum fit ad poenitentiam, & similiter locum habet in quolibet occidit peccante, modò aliquo usque de delicto constet. Eiusque forma traditur *Matth. 18. v. 15. & Luca 17. v. 3.* ut scilicet delinquens primò corripiatur privatim, deinde, si non paraverit fraternali correptioni,

can. Si peccaverit 11. qu. 1. & c. 13. sup. de judic.

iterum moneatur, adhibito uno vel duobus testibus, & tunc demum si contumax sit, deferatur Ecclesie puniendæ. Denuntiatio judicialis fit per ministros publicos, ad hoc constitutos, ut delicta ac delinquentes denuntient magistratibus; idque vel ad vindictam publicam, & dicitur publica, vel ad privatam interest, & dicitur privata.

Vallen. hic §. 5. post. Canonis in Summa eod. tit.

In quo differt Denuntiatio Accusatione?

Differt, & modo instituendi & fine. Nam ad accusationem necessaria est inscriptio: denuntiatio fit sine inscriptione. Accusatio fit principaliter ad poenam, id est ut poenam luat reus: denuntiatio non fit ad poenam, sed ad vitæ emendationem, ut reus corrigat suos male

Super 13. b. 1. d. 113.

los mores. Ideòque etiam denuntiator est repellendus à Judice, si prius amicum non admonuerit reum, quam crimen ad iudicem deferret. *ci. 2. sod.*

De Calumniatoribus.

TIT. II.

Accusatores vel denuntiatores, si alicuius falsa crimina obijciant tenentur tamquam calumniatores.

Qui dicuntur Calumniari, & quis Calumniator?

Calumniari est falsum crimen scienter & dolo malo intendere. Calumniator dicitur, qui falsum crimen scienter & dolo malo intendit, seu proponit. In eo diversus à Prævariatore, quia hic falso crimina detegit, & vera abscondit. Tergiversari verò est in totum ab accusatione abstinere. *l. 1. §. 5. D. Ad S. C. Turpil.*

Qua est poena accusatorum calumniantium?

Pœna est talio. Eadem scilicet poenâ *can. quisquis. 11. q. 6.* plestendi sunt, qua multandi forent, si crimina fuissent probata, cum calumniatores ad vindictam polcat similitudo supplicii.

Quid.